

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.1.135/2024/10.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke
Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla, előadó bíró
Molnár Ferencné dr., bíró
Dr. Hornyák Szabolcs János, bíró
Dr. Varga Eszter, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2025. július 8.

Az ügy tárgya: költségvetési csalás büntettének kísérlete

Terhelt(ek): II. rendű

Első fok: Nyíregyházi Törvényszék, 3.B.118/2016/45., ítélet, tárgyalás,
2018. szeptember 26.

Másodfok: Debreceni Ítéltábla, Bf.II.44/2019/22., ítélet, tárgyalás,
2019. május 20.

Az indítvány előterjesztője: a II. rendű terhelt védője

Az indítvány iránya: a II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a költségvetési csalás büntettének kísérlete miatt az I. rendű terhelt és társa ellen folyamatban volt büntetőügyben a II. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati

indítványt elbírálva a Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú és a Debreceni Ítéltábla Bf.II.44/2019/22. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

[1] A Nyíregyházi Törvényszék a 2018. szeptember 26. napján kihirdetett 3.B.118/2016/45. számú ítéletével a II. rendű terheltet költségvetési csalás bűntettének kísérlete [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] miatt mint bűnsegédet 2 év börtön fokozatú szabadságvesztés büntetésre és 4 év gazdasági társaság vezető tisztségviselője foglalkozástól eltiltás büntetésre ítélte. A törvényszék a szabadságvesztés büntetés végrehajtását 5 év próbaidőre felfüggesztette. Kimondta, hogy a II. rendű terhelt a kiszabott szabadságvesztés büntetésből, végrehajtásának esetleges elrendelése esetén a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

[2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2019. május 20. napján meghozott Bf.II.44/2019/22. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, a II. rendű terhelt esetében a szabadságvesztés büntetés végrehajtása felfüggesztésének próbaidejét 3 évre enyhítette. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

[3] A bíróság által megállapított tényállás lényege szerint az I. rendű terhelt az 1. számú cég képviselőjeként ismeretlen forrásból származó konyhai eszközök beszerzését, majd 2009. év közepétől ezen termékek külföldi személyek részére történő értékesítését végezte. Az I. rendű terhelt valótlan, tényleges gazdasági eseményt nem tartalmazó számlákat fogadott be a II. rendű terhelt által képviselt 2. számú cégtől. A II. rendű terhelt az összesen 44 darab számlát a 2009. év III. és IV. negyedévek, valamint 2010. év I-III. hónapok vonatkozásában állította ki és bocsátotta az I. rendű terhelt rendelkezésére, aki a befogadott valótlan tartalmú számlák áfatartalmát az 1. számú cég vonatkozó – 2009. év második felében negyedéves, 2010. évben havi áfabevallásaiban jogosulatlanul levonásba helyezte az alábbiak szerint:

Az I. rendű terhelt az 1. számú cég képviseletében a gazdasági társaság

– 2009. év III. negyedévi áfabevallásában jogosulatlanul levonásba helyezte a II. rendű terhelt által a 2. számú cég nevében 2009. augusztus 14. és 2009. szeptember 22. napja közötti teljesítési dátumokkal kiállított és rendelkezésére bocsátott 14 db valótlan, összesen 17.048.500 forint áfatartalmú számlát, amelyre figyelemmel 2.090.000 forint fizetendő áfa helyett 14.959.000 forint visszaigényelhető áfát vallott jogosulatlanul, amelyet az adóhatóság kiutalt az 1. számú cég részére;

– a 2009. év IV. negyedévi áfabevallásában jogosulatlanul levonásba helyezte a II. rendű terhelt által a 2. számú cég nevében 2009. október 1. és 2009. december 18. napja közötti teljesítési dátumokkal kiállított és rendelkezésére bocsátott 21 db, összesen 23.605.375 forint

áfatartalmú számlát, amelyre figyelemmel 23.605.000 forint visszaigényelhető áfát vallott jogosulatlanul, amelyet az adóhatóság kiutalt az 1. számú cég részére;

– 2010. év január havi áfabevallásában jogosulatlanul levonásba helyezte a II. rendű terhelt által a 2. számú cég nevében 2010. január 1. és 2010. január 15. napja közötti teljesítési dátumokkal 3 db, összesen 6.102.346 forint áfatartalmú számlát, amelyre figyelemmel 57.000 Ft fizetendő áfa helyett 6.045.000 forint visszaigényelhető áfát vallott jogosulatlanul, amelynek kiutalását az adóhatóság megtagadta;

– 2010. év február havi áfabevallásában jogosulatlanul levonásba helyezte a II. rendű terhelt által a 2. számú cég nevében 2010. január 19. és 2010. február 5. napja közötti teljesítési dátumokkal kiállított és rendelkezésére bocsátott 3 db, összesen 3.081.354 forint áfa tartalmú számlát, amelyre figyelemmel 3.081.000 forint visszaigényelhető áfát vallott jogosulatlanul, amelynek kiutalását az adóhatóság megtagadta;

– 2010. év március havi áfabevallásában jogosulatlanul levonásba helyezte a II. rendű terhelt által a 2. számú cég nevében 2010. március 2. és 2010. március 5. napja közötti teljesítési dátumokkal kiállított és rendelkezésére bocsátott 3 db, összesen 3.088.840 forint áfatartalmú számlát, amelyre figyelemmel 3.089.000 forint visszaigényelhető áfát vallott jogosulatlanul, amelynek kiutalását az adóhatóság megtagadta.

Az I. rendű terhelt az 1. számú cég képviselőjeként a II. rendű terhelt segítségével rendszeres haszonszerzésre törekedve összességében 52.926.000 forint vagyoni hátrány okozását kísérelte meg, amelyből az adóbevételek csökkentése és a visszaigényelt áfa összegek egy részének kiutalása révén 40.654.000 forint vagyoni hátrány be is következett.

II.

[4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a II. rendű terhelt védője – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára és a Be. 648. § d) pontjára alapítottan – terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a II. rendű terhelt felmentése érdekében.

[5] Indokai szerint a II. rendű terheltnek a terhére rótt bűncselekmény törvényi tényállásának megvalósításához szükséges elkövetési magatartás kifejtésére objektíve nem volt lehetősége, mert az érintett bevallások vonatkozásában nem volt nyilatkozattételre kötelezett. A II. rendű terhelt a cselekményt sem tettesként, sem részesként nem tudta megvalósítani, mert nem minősült adóalanynak, áfabevallásra nem volt kötelezett, és nyilatkozattételi kötelezettsége sem volt. Az általa kiállított számlák valós gazdasági eseményt tükröztek, amit az is alátámaszt, hogy a II. rendű terheltet hamis magánokirat felhasználásának vétségével nem vádolták meg, és a megelőző adóigazgatási eljárás során a visszaigénylés jogszerűségét állapították meg. A II. rendű terhelt esetében jogtalan haszonszerzési cél nem volt, és a jogtalan haszonból nem részesült, erre lehetősége sem volt.

[6] Az indítványozó hivatkozott továbbá arra, hogy a bíróság eltért a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közétett, a BH+ 2010.11.472. számon megjelent Bfv.II.820/2009. számú kúriai ítélettől, a BH 2021.9.246. számú eseti döntés szerinti Bfv.III.390/2020/12. számú kúriai ítélettől, valamint a BH 2022.7.172. számon megjelent Bfv.I.397/2021/16. számú kúriai ítélettől. Álláspontja szerint az eljárás során nem nyert bizonyítást, ezért tényállás- és iratellenes az, hogy a II. rendű terhelt tisztában volt az I. rendű terhelt által elkövetett bűncselekmény valamennyi releváns mozzanatával.

[7] Mindezekre tekintettel a megtámadott határozatok megváltoztatását, és a II. rendű terhelt felmentését indítványozta.

[8] A Legfőbb Ügyészség BF.1135/2024/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[9] Indokai szerint a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapján a II. rendű terhelt az I. rendű terheltnek segítséget nyújtott a bűncselekmény megvalósításához, ezért bűnsegédként elkövette a költségvetési csalás bűntettének kísérletét. Kifejtette, hogy a bűnsegéd cselekménye járulékos, annak rendbelisége és minősítése a tettesi alapcselekményekhez igazodik, ezért közömbös az, hogy az 1. számú cég áfabevallásainak benyújtásával kapcsolatosan a II. rendű terheltnek kötelezettsége nem volt, a cselekmény elkövetése révén jogtalan haszonhoz nem jutott, és hogy őt rendszeres haszonszerzési cél nem vezette. Az 1. számú cég rendszeresen a II. rendű terhelt által kibocsátott valótlan tartalmú számlák áfatartalma szerinti összegű jogtalan haszon megszerzésére tett kísérletet. Az a körülmény, hogy a költségvetési csalással valós alaki halmazatot képező hamis magánokirat felhasználásának vétsége a terheltnek terhére rótt cselekményeinek jogi minősítésében nem került feltüntetésre, a II. rendű terhelt költségvetést károsító cselekményben való bűnösségének megállapítása szempontjából közömbös. A felülvizsgálati indítvány bizonyítást és a bíróság bizonyítékértékelő tevékenységét sérelmező részében pedig törvényben kizárt.

[10] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn.

[11] A II. rendű terhelt védője a Legfőbb Ügyészség indítványára tett észrevételében a felülvizsgálati indítványát – az abban írtak lényegét megismételve – azzal a kiegészítéssel tartotta fenn, hogy sérült a „ne bis in idem” elve, mert az adóigazgatási szabályok megsértése büntető jellegű szankciókkal járt, ezért a bíróság a II. rendű terheltet ugyanazon tényállás mellett kétszeresen sújtotta hátrányos jogkövetkezménnyel. Ez nemcsak a magyar, hanem az uniós jog egyik legfontosabb alapelvét sérti.

[12] A Legfőbb Ügyészség BF.1135/2024/4. számú átiratában a BF.1135/2024/2. számú indítványában foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta. Az indítványozó által előterjesztett észrevétel kapcsán kifejtette, hogy az adóigazgatási eljárásban hozott marasztaló határozat a büntetőjogi felelősségre vonásnak nem akadály.

III.

[13] A II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.

[14] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügyszólató határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[15] Kétségtelen, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.

[16] Nem sértett azonban törvényt az eljáró bíróság, amikor a II. rendű terhelt bűnösségét bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás bűntettének kísérletében [Btk. 396. § (1) bekezdés a) pont, (5) bekezdés b) pont] megállapította, és helyes az alkalmazandó törvény megválasztása is.

[17] A Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontja szerint, aki a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség vagy költségvetésből származó pénzeszközök vonatkozásában mást tévedésbe ejt, tévedésben tart, valótlan tartalmú nyilatkozatot tesz, a valós tény elhallgatja, és ezzel egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz, költségvetési csalást követ el. Az (5) bekezdés b) pontja alapján a büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a különösen nagy vagyoni hátrányt okozó költségvetési csalást bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

[18] A Btk. 14. § (2) bekezdése szerint bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt.

[19] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti, hogy

- az I. rendű terhelt az 1. számú cég képviselőjeként ismeretlen forrásból származó konyhai eszközök beszerzését, majd ezen termékek külföldi személyek részére történő értékesítését végezte;

- az I. rendű terhelt 2009. év III. és IV. negyedév, valamint 2010. év január-március hónap vonatkozásában összesen 44 darab valótlan, tényleges gazdasági eseményt nem tartalmazó számlát fogadott be a II. rendű terhelt által képviselt 2. számú cégtől;

- a valótlan tartalmú számlákat a II. rendű terhelt állította ki és bocsátotta az I. rendű terhelt rendelkezésére, aki a befogadott fiktív számlák áfatartalmát az 1. számú cég vonatkozó – 2009. év második felében negyedéves, 2010. évben havi – áfabevallásaiban jogosulatlanul levonásba helyezte;

- az I. rendű terhelt a II. rendű terhelt segítségével rendszeres haszonszerzésre törekedve összességében 52.926.000 forint vagyoni hátrány okozását kísérelte meg, amelyből az adóbevételek csökkentése és a visszaigényelt áfa összegek egy részének kiutalása révén 40.654.000 forint vagyoni hátrány be is következett.

[20] Következetes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy a felülvizsgálatban irányadó tényálláshoz tartoznak mindazon történeti tények, amelyeket az ítéletben megállapítottak, függetlenül attól, hogy ítéletszerkesztési hiba folytán nem a történeti tényállásban kerültek leírásra, hanem az indokolás más részében, így a bizonyítékok értékelése vagy a jogi indokolás körében.

[21] Ekként a Kúria az elsőfokú bíróság által megállapított tényálláshoz tartozónak tekintette, hogy

- a 2. számú cég telephellyel, szállítóeszközzel nem rendelkezett, az általa állítólagosan továbbértékesített áru beszerzését sem lehetett igazolni. A 2. számú cég beszerzési forrásaként megjelölt 3. számú cég gazdasági tevékenységet nem folytatott (Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú ítélet 11. oldal 3. bekezdés);

- a 3. számú cég semmiféle árut nem értékesített a 2. számú cégnek (Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú ítélet 11. oldal 1. bekezdés);

- az 1. számú cég és a 2. számú cég közötti gazdasági eseményt a számlákon kívül nem támasztotta alá más okirat, megrendelés, fuvarlevél, menetlevél, szállítólevél stb. (Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú ítélet 11. oldal 4. bekezdés);

- a 2. számú cég ténylegesen nem rendelkezett a számlákon feltüntetett áruval (Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú ítélet 11. oldal 5. bekezdés);

- a 2. számú cég ... raktárral, járművel nem rendelkezett ([Nyíregyházi Törvényszék 3.B.118/2016/45. számú ítélet 11. oldal 8. bekezdés).

[22] Az irányadó tényállás alapján kétségtelen tehát, hogy

- az I. rendű terhelt volt, akinek az 1. számú cég áfabevallásait az adóhatósághoz valós tartalommal kellett (volna) benyújtania;
- az általa benyújtott számlák azonban nem valós gazdasági eseményt takartak, azokat a II. rendű terhelt bocsátotta rendelkezésére;
- az adóbevallásokat az I. rendű terhelt jogtalan haszonszerzés végett valótlan tartalommal nyújtotta be, és ezzel az adóhatóságot tévedésbe ejtette, amihez a számlákon feltüntetett áruval nem rendelkező gazdasági társaság képviselőjében a fiktív számlákat kiállító II. rendű terhelt neki szándékosan segítséget nyújtott.

[23] Mindezek alapján a Kúria rámutat a következőkre.

[24] Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény stb.) külvilágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akaratí viszonyulása.

[25] Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, külvilágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűleg meglévő képzet mindig csak valamely, külvilágban megjelenő, illetve fizikai mérhető tényből következtetéssel ragadható meg, s mint ilyen, ténykérdés. Ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés jogi értékelés, ami pedig jogkérdés.

[26] A tudati – és más tények – megállapításától el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, ami a valónak már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. A kettő közötti kapcsolatot az teremti meg, hogy ha az irányadó tényállás valamelyik külvilágból megjelenő tényt és abból vont ténybeli következtetést (tisztában volt, tudata átfogta) egyaránt rögzíti, és utóbbi helyes, akkor a jogi értékelésnek, s ekként a törvényi tényállás adott eleme megállapításának alapja van.

[27] Az irányadó tényállás alapján egyértelmű, hogy a II. rendű terhelt, amikor a 2 számú cég. nevében 2009. augusztus 18. és 2010. március 5. napja közötti teljesítési dátumokkal, több adóbevallási időszakot érintően rendszeres jelleggel valótlan tartalmú (fiktív) számlákat állított ki az 1. számú cég részére, és ezeket az I. rendű terhelt rendelkezésére bocsátotta, tudatában volt annak, hogy a számlák áfatartalmát a számlabefogadó cég jogosulatlanul levonásba helyezi vonatkozó időszaki áfabevallásaiban.

[28] Ez a magatartás – a számlák valótlan tartalmából fakadóan – a tettesi magatartást előmozdító, lehetővé tevő, azt elősegítő.

[29] Mindebből következően a II. rendű terhelt az I. rendű terhelt magatartása (tettesi alapcselekmény) lényeges elemeivel egyértelműen tisztában volt, és tudata nem kétségesen átfogta saját részesi magatartása elemeit is [Btk. 14. § (2) bekezdés].

[30] Ilyen körülmények között a II. rendű terhelt védőjének tudati tény –, illetve a jogalanyiség hiányára történő hivatkozása nyilvánvalóan teljességgel alaptalan.

[31] Törvényesen járt el tehát a bíróság akkor, amikor a II. rendű terhelt bűnösségét bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetnének kísérletében megállapította, és a cselekmény minősítése is törvényes. A törvényes minősítéshez kapcsolódó törvényi keretek között kiszabott büntetés pedig nem törvényt sértő.

[32] Az a körülmény pedig – amint arra a Legfőbb Ügyészség átiratában utalt –, hogy a költségvetési csalással valós alaki halmazatot képező hamis magánokirat felhasználásának vétsége a terhelték terhére rótt cselekményeinek jogi minősítésében nem került feltüntetésre, a II. rendű terhelt költségvetést károsító cselekményben való bűnösségének megállapítása szempontjából közömbös.

[33] A felülvizsgálati indítvány szerint a II. rendű terhelt azért sem valósíthatta meg a terhére rótt bűncselekményt, mert a megelőző adóigazgatási eljárás során a visszaigénylés jogszerűségét állapították meg. Észrevételében kifejtette, hogy az adóigazgatási szabályok megsértése büntető jellegű szankciókkal járt, így a bíróság a II. rendű terheltet ugyanazon tényállás mellett kétszeresen sújtotta hátrányos jogkövetkezménnyel, ezért sérült a „ne bis in idem” elve.

[34] E körben a Kúria a következőkre mutat rá.

[35] A kétszeres eljárás tilalma – az ún. „ne bis in idem” elv alkalmazása – Magyarországon az Alaptörvényben rögzített alkotmányos követelmény.

[36] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése értelmében senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Az említett cikk (6) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy a jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

[37] Ez pedig nem más, mint a büntetőeljárások, egyazon magatartás bűncselekményként megítélése ellenébe állított akadály, tilalom (ugyanazon bűncselekmény kapcsán ne szülessék kétszer ítélet).

[38] A „ne bis in idem” elvnek egyik oldala (célja), hogy ne legyen többszörös az elítélés és a büntetés, a másik oldala az abban való megállapodás, hogy mi tekinthető az egyazon ténybeliség vonatkozásában „res iudicata” hatást kiváltó jogerőnek.

[39] Az ártatlanság vélelmét tartalmazó alaptörvényi rendelkezés a büntetőjogi felelősség végleges megállapítását kifejezetten és kizárólag a bíróság (és nem más hatóság) jogerős határozatához köti. A „ne bis in idem” elvét előíró rendelkezés pedig felmentésre és elítélésre utal, ilyen tartalommal pedig fogalmilag csak bíróság hozhat határozatot. A magyar jogrendszerben „res iudicata” hatás kiváltására tehát az Alaptörvény rendelkezései szerint csak bírósági határozat képes, értelemszerűen közigazgatási határozat nem {BH 2018.301., Kúria Bfv.III.1.788/2017/13. számú határozat [28]-[29] bekezdés}.

[40] A Be. 7. § (5) bekezdése szerint abban a kérdésben, hogy a terhelt követett-e el bűncselekményt, a bíróságot nem köti a közigazgatási eljárásban hozott határozat, illetve az abban megállapított tényállás.

[41] Ekként törvényileg rendezett, ha különböző igazságfajsúlyú eljárások találkoznak, vagyis az, hogy a büntetőeljárás elől, illetve után más eljárásnak kell kitérnie. Ezáltal biztosított (védett), hogy ne legyen egyazon magatartásból kétféle valóságigényű megállapítás.

[42] Ehhez képest a büntetéskiszabás, szankcionálás körében figyelembe vehető, veendő az egyazon személyre egyazon magatartás miatt megállapított jogkövetkezmények terhe.

[43] Ez az EJEB döntések nyomán kialakult gyakorlattal is összhangban álló.

[44] Az Emberi Jogok Európai Egyezménye hetedik kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontja szerint, ha valakit egy állam büntetőtörvényének és büntetőeljárási törvényének megfelelően egy bűncselekmény kapcsán már jogerősen felmentettek vagy elítélték, e személlyel szemben ugyanennek az államnak az igazságszolgáltatási szervei ugyanezen bűncselekmény miatt nem folytathatnak büntetőeljárást, és vele szemben abban büntetést nem szabhatnak ki.

E szabályt érintően kétségtelenül az egyik legfontosabb döntés anév⁷ és társai kontra ország3 ügyben (5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72) született ítélet, amelyben az Emberi

Jogok Európai Bírósága felállította a közigazgatási jogi intézkedések büntetőjogi jellegének megítéléséhez segítséget nyújtó feltételrendszert (Engel-kritériumok), melyek a következők:

- a jogsértés belső jog szerinti minősítése, mint kiindulási alap;
- a jogsértés jellege;
- az előírt büntetés jellege és súlya.

[45] A jogsértés jellegének megítélése során többek között figyelembe kell venni az adott jogsértést szankcionáló szabályozás célját és címzetti körét (mindenkire vonatkozik-e vagy csak egy bizonyos jogállással rendelkező csoportra), az előírt szankció célját (megtorló jellegű-e vagy a megelőzést szolgálja), illetve olyan jogi tárgyak védelmét szolgálja-e, amelyek védelmét rendszerint büntetőjogi rendelkezések útján biztosítják.

[46] A név1 kontra ország1 (32106/08) ügyben az EJEB összefoglalta a kérdést érintő saját gyakorlatát. Eszerint az Egyezmény hetedik kiegészítő jegyzőkönyv 4. cikkének sérelme akkor állapítható meg, ha

- a kérelmezőt korábban jogerős határozattal elítélték vagy felmentették,
- a kérelmezővel szemben két eljárást folytattak,
- az eljárások mindegyike büntető jellegű volt,
- az eljárások tárgya a kérelmező által megvalósított ugyanazon jogellenes cselekmény volt.

[47] Ehhez képest a név2 és 3 kontra ország2 ügyben (24130/11, 29758/11) hozott ítéletében az EJEB úgy foglalt állást, hogy a „ne bis in idem” elve nem sérül, ha a büntetőeljárás és a közigazgatási eljárás egymást kiegészítik, és nem megismétlik. Ez akkor állapítható meg, ha a két eljárás között kellően szoros tárgyi és időbeli kapcsolat van, amely magában foglalja a két eljárásban beszerzett bizonyítékok és azok értékelésének azonosságát, valamint a szankciók egymásra tekintettel történő alkalmazását is {vö. III/4328/2021. AB határozat [60] bekezdés}.

[48] Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 50. cikke szerint senki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték. A rendelkezést az Európai Bíróság több határozata is értelmezte.

[49] Az Európai Bíróság a név4 kontra név5 ügyben kimondta, hogy a „ne bis in idem” elve nem zárja ki, hogy valamely tagállam a hozzáadottérték-adóval összefüggő bevallási kötelezettségek teljesítésének elmulasztásában megnyilvánuló ugyanazon tényállásra egymást követően adójogi szankciót és büntetőjogi szankciót alkalmazzon, amennyiben az első szankció nem büntető jellegű, aminek vizsgálata a nemzeti bíróság feladata {C-617/10. [37] pont}.

[50] Újabban az Európai Bíróság a név6 ügyben rögzítette, hogy az Alapjogi Charta 50. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes egy olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a hozzáadottérték-adó törvényi határidőn belül történő megfizetésének elmulasztása miatt büntetőeljárás indítható egy olyan személlyel szemben, akit ugyanezen tényállás miatt már jogerősen az ezen 50. cikk értelmében vett büntető jellegű közigazgatási szankcióval sújtottak, feltéve, hogy ez a szabályozás:

- olyan, az eljárások és szankciók ilyen halmozásának igazolására alkalmas, általános érdekű célkitűzést szolgál, mégpedig a héával kapcsolatos jogsértések elleni küzdelmet, amelynek keretében ezek az eljárások és szankciók további célokat követnek,
- olyan szabályokat tartalmaz, amelyek biztosítják annak összehangolását, hogy az eljárások halmozása miatt az érintett személyre háruló többletteleher a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon, és

– olyan szabályokat ír elő, amelyek lehetővé teszik annak biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya az elkövetett jogsértés súlyához mérten a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon {C-524/15. [63] pont}.

[51] Az Alkotmánybíróság a 8/2017. (IV. 18.) AB határozatában megállapította, hogy az Alaptörvény rendelkezései nem zárják ki általános jelleggel, hogy a jogalkotó a büntetendő cselekményekhez – a büntetőjogi szankció mellett – más jogágba tartozó jogkövetkezmény(ek)e)t is fűzzön. A jogbiztonságból eredő kiszámíthatóság követelményéből ugyanakkor következik, hogy a jogalkotónak – amennyiben a büntetőjogi fenyegetettséggel rendelkező jogellenes cselekményhez más jogágba tartozó jogkövetkezmény is társul – egyértelműen, megfelelő részletességgel szabályoznia kell a különböző eljárások egymáshoz való viszonyát. Különösen hangsúlyos ez az alkotmányos követelmény a büntetőjogi, valamint az azzal rokon, de a büntetőjog „kemény magjához” nem sorolható eljárások viszonyában, ugyanis a büntetőjogi jellegű eljárások egyik jellemzője, hogy a büntetőjogi elmarasztaláshoz sok tekintetben hasonló funkciójú joghátrányokkal járnak, így felvetődhet a kettős szankcionálás lehetősége {8/2017. (IV. 18.) AB határozat [49] bekezdés}.

[52] Az együttesen alkalmazott szankciók alkotmányosságának vizsgálata során az Alkotmánybíróság megállapította: »Az EJEB értelmezésében összeegyeztethető a „ne bis in idem” elvéből fakadó követelményekkel, ha a nemzeti jog valamely jogellenes cselekmény szankcionálására közigazgatási és büntetőeljárás integrált, párhuzamos és egymással összekapcsolt alkalmazásával biztosít lehetőséget, amennyiben az eljárások, illetve az azok eredményeként alkalmazható szankciók előreláthatók az érintett számára, és a különböző joghátrányok között szoros tárgyi és időbeli kapcsolat áll fenn. Az EJEB értelmezésében tehát nem sérül a jogelv akkor, ha a büntetőeljárás és a közigazgatási eljárás egymást kiegészítik, és nem megismétlik. Ezzel összhangban áll az EUB gyakorlata is, amely nem tekinti a *ne bis in idem* elv megsértésének ezen elv érvényesülésének arányos korlátozását. Ez utóbbi pedig akkor áll fenn, ha a szabályozás lehetővé teszi a különböző eljárásokban alkalmazott büntető jellegű szankciók összehangolását, valamint annak biztosítását, hogy a kiszabott szankciók összességének súlya megfeleljen az adott jogsértés súlyának.« {III/4328/2021. AB határozat [93] bekezdés}.

[53] Mindezekkel összefüggésben a Kúria rögzíti a következőket.

[54] A büntetőjogi felelősségre vonás során az elkövető alanyi bűnösségének (szubjektív tényező) vizsgálata is szükséges. Ennek hiányában ugyanis a bűnösség megállapítására nem kerülhet sor.

[55] A büntetőjogi felelősségre vonás nem pusztán a szankció formális alkalmazását jelenti, hanem többlettartalma és eltérő hatása is van.

[56] A szabályszegések nem önmagukban, objektíve tesznek felelőssé, a bűnösség azt jelenti, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról, és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet róla, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta volna, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit. A bűnösség ezért a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.

[57] A bűnösség alapja a felróhatóság, a bűnös tett (kizárólag bíróság általi) helytelenítése. Végső soron ez a büntetőeljárás fő célja, ez különbözteti meg a közigazgatási eljárástól. Egyben – miként jelen ügyben is – ez adja a két eljárás egymást kiegészítő szükségességének indokát is (Kúria Bfv.III.1.068/2021/12., BH 2023.2.).

[58] Jelen ügyben pedig a jogerős ítéletben kiszabott büntetőjogi szankció (próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés és foglalkozástól eltiltás) kapcsán a kétszeres szankcionálás nem merül fel.

[59] A kifejtettek alapján a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti felülvizsgálati ok sem valósult meg.

[60] Az indítvány a felülvizsgálat okaként a Be. 648. § d) pontját is megjelölte. Ezen törvényhely szerinti felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén van helye.

[61] A Kúria előrebecsátja, hogy a Be. 648. § d) pontja nem jelenti azt, hogy felülvizsgálatnak bármilyen közzétett kúriai határozattól való bármilyen eltérés esetén helye lenne.

[62] A Kúria jogértelmezésétől történő indokolatlan – a Be. 649. § (1) bekezdésében és (2) bekezdésében meghatározott eljárásjogi vagy anyagi jogi szabálysértést eredményező – eltérés megalapozottságának az arra jogosult általi vitatását új felülvizsgálati okként a Be. 2020. április 1-jével hatályba lépett módosítása teremtette meg, összhangban az új jogorvoslati formaként létrehozott jogegységi panaszeljárással (a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény – a továbbiakban: Bszi. – 41/B. §).

[63] A Be. 649. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgálati ok alapja – összhangban a Be. 648. § d) pontjával – a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés.

[64] A Bírósági Határozatok Gyűjteménye nem azonos az 1952 óta kiadott Bírósági Határozatok (2013-tól: Kúria Döntések), 2022. január 1. napja óta online elérhető folyóirattal.

[65] A Bírósági Határozatok Gyűjteménye a Bszi. által létrehozott, annak 163-165. §-aiban szabályozott, online bárki által elérhető és kereshető hivatalos gyűjtemény, ami a törvényben meghatározott bírósági határozatokat anonimizált formában, de egyebekben változtatás nélkül, és a törvényben előírt körben teljeskörűen tartalmazza.

[66] A Be. 649. § (6) bekezdése szerinti okon alapuló felülvizsgálatnak kizárólag a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében – nem pedig más módon – közzétett határozatától való eltérésre hivatkozással van helye. Ekként nem alapozza meg a felülvizsgálatot (a kizárólag) a Bírósági Határozatok (Kúria Döntések) című folyóiratban közzétett bírósági határozattól való eltérés.

[67] További követelmény, hogy az eltérés alapjául hivatkozott határozatot a Kúria hozza meg. A Kúriát a 2012. január 1. napján hatályba lépett Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése határozta meg a legfőbb bírósági szervként.

[68] Mindezt összevetve az állapítható meg, hogy a Be. 649. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgálat alapja – az ott írt egyéb feltételektől függetlenül – csak a Kúria által (ekként fogalmilag 2012. január 1. napja után) hozott, és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozat lehet.

[69] Jelen esetben a II. rendű terhelt védője által az eltérés alapjául hivatkozott határozatok közül a BH+ 2010.472. számú, a Legfelsőbb Bíróság által 2010. január 7. napján meghozott, Bfv.II.820/2009/5. számú határozat a meghozatala időpontjára tekintettel nem hivatkozható a Be. 648. § d) pontja [Be. 649. § (6) bekezdése] szerinti eltérés alapjaként.

[70] Az indítványban megjelölt további határozatok közül a BH 2021.246. számon megjelentetett, a Kúria 2020. december 8. napján meghozott, Bfv.III.390/2020. számú döntése, valamint a BH 2022.172. számon megjelentetett, a Kúria 2021. október 19. napján meghozott, Bfv.I.397/2021/16. számú határozata került a Bírósági Határozatok

Gyűjteményében közzétételre, így az azoktól való eltérés – az egyéb törvényi feltételek megléte esetén – felülvizsgálat alapja lehet.

[71] A Be. 652. § (1) bekezdése meghatározza a felülvizsgálati indítvány azon alapvető tartalmi követelményeit, amelyek nem mellőzhetők. Ennek megfelelően az indítványozónak, ha a felülvizsgálatot a Be. 649. § (6) bekezdésére alapítja, a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölnie a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatát és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálattal támadott ügydöntő határozat eltér. Ez utóbbi magában foglalja az ügyazonosság és a jogi megítélés eltérő elbírálásának bemutatását, azaz azon jogilag releváns tények megjelölését, amelyek a hivatkozott és a támadott határozat alapjául szolgáló tényállásban, illetve az eljárás során azonosak, majd annak kifejtését, hogy ezen azonos tényeket a bíróság a két határozatban mennyiben bírálta el eltérően. További törvényes elvárás és ekként követelmény az indítványban annak a megjelölése is, hogy a támadott határozatnak a közzétett határozattól való eltérése miként eredményezte az anyagi jog szabályainak a Be. 649. § (1) bekezdésben meghatározott megsértését, vagy a Be. 649. § (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett (Kúria Bfv.II.746/2021/9.).

[72] A Kúria e körben rámutat, hogy a védő által hivatkozott BH 2021.246. (Kúria Bfv.III.390/2020/12.) számú döntés szerint:

I. A részes (így a bűnsegéd) a tényállásszerű cselekményt nem megvalósítja, hanem ahhoz járul. A részes tetteshez társulása a tettes szándékához történik. A részesi szándék a tettesi szándékkal mutat egyezőséget, azt kíváltja vagy véghezvitel végett erősíti. Ezért büntetendő a részes. A részesi szándék tehát nem a véghezvitelt követő, hanem az előtti. Ebből az is következik, hogy a részesnek a becsatlakozása, illetve a cselekmény végrehajtása idején van lehetősége behatárolni, akár megváltoztatni szándéktartalmát önmaga és a tettes felé, ha azonban ezt nem teszi, tehát a véghezvitel terjedelmét nem korlátozza, a végrehajtástól való visszalépését a külvilág számára észlelhetően, felismerhetően nem jelzi, akkor számolnia kell azzal, hogy folyamatos jelenléte a végrehajtást változatlanul erősíti. A kifejtettek – ekként a tudatra vont következtetés – alapja ténybeli. A belső történés, amely a külvilág, és így a társai előtt rejtve marad, nem lehet jogi következtetés tárgya [2012. évi C. törvény 14. § (2) bekezdés].

II. A kísérlet esetében az elállás mögött meghúzódó törvényi megfontolás lényege, hogy az elkövetőnek önként, döntően saját akaratelhatározásából kell a külvilágban érzékelhetően tennie azért, hogy utóbb a megkezdett cselekményért ne, illetve csupán az addig történtek miatt feleljen [2012. évi C. törvény 10. § (4) bekezdés a) pont].

[73] Mindezek alapján az indítványban hivatkozottakkal szemben a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett ezen határozatától való eltérés jelen ügyben fel sem merül.

[74] Az indítványban szintén megjelölt, BH 2022.172. (Kúria Bfv.I.397/2021/16.) számú döntés valójában az emberölés és a rablás elhatárolásáról szól, ezért a tényállás alapvető különbözősége okán az érintett jogalkalmazási kérdés alapjaiban eltérő.

[75] Ekként a Kúria Bírószági Határozatok Gyűjteményében közzétett ezen határozatától való eltérés sem merül fel.

[76] A Kúria a felülvizsgálati indítvány további érvelése kapcsán a következőket rögzíti.

[77] A Be. 650. § (2) bekezdés szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható.

[78] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a

felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[79] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[80] Az indítvány a bizonyítékok mikénti értékelésén keresztül a jogerős ítéleti tényállást támadta, amikor a bíróság egyoldalú bizonyítékértékelő tevékenységét, a minősítés alapjául szolgáló érték megállapítását kifogásolta, és ezen keresztül eltérő tényállás megállapítását célozta. Ez azonban a felülvizsgálati eljárásban eredményre nem vezethet.

[81] Ekként a II. rendű terhelt védőjének jogerős tényállással ellentétes állításai, megalapozatlanságra vonatkozó kifogásai a jogerős ítéleti tényállást támadták eltérő tényállás megállapítását célozva, ez azonban felülvizsgálatban törvényben kizárt.

[82] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti olyan további felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt.

[83] Ekként a Kúria a II. rendű terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a megtámadott határozatokat a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

[84] *A döntés elvi tartalma*

I. A bűnösség alapja a felróhatóság, a bűnös tett (kizárólag bíróság általi) helytelenítése. Végső soron ez a büntetőeljárás fő célja, ez különbözteti meg a közigazgatási eljárástól. Egyben ez adja a két eljárás egymást kiegészítő szükségességének indokát is.

II. A Be. 649. § (6) bekezdése szerinti okon alapuló felülvizsgálatnak kizárólag a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében – nem pedig más módon – közzétett határozatától való eltérésre hivatkozással van helye. Ekként nem alapozza meg a felülvizsgálatot (a kizárólag) a Bírósági Határozatok (Kúria Döntések) című folyóiratban közzétett bírósági határozattól való eltérés. További követelmény, hogy az eltérés alapjául hivatkozott határozatot a Kúria hozza meg. A felülvizsgálat alapja tehát csak a Kúria által (ekként fogalmilag 2012. január 1. napja után) hozott, és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozat lehet.

IV.

[85] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 6. § (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[86] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2025. július 8.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Idzigné dr. Novák Marianna Csilla s.k. előadó bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Hornyák Szabolcs János s.k. bíró, Dr. Varga Eszter s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő

BÉ